

Intelligeretur translatum in contractum simplicis donationis, ut reprobato Oldrado, decidit Rota coram Merlin. dec. 670. nu. 18. & juvat deprim ad hanc Grat. respons. 4. in primo, ubi probat in eo fundo tanquam novo non habere locum sui accrescenti, nec propterea revocari posse transactionem super eo factam per acquirentem, non obstante quod in casu suo (ut constat num. 9.) in investitura legerentur verba: In comitatum erigimus, conferimus, & donamus.

106 Præterea quidam importet nostro in casu, quod D. Eg. Camillus recognoscere vellet Castellum in feudum à Principe, & quid in mente habuerit hac dicendi formula indicandi, constat non obscure ex eo quod juxta superius allata verba libelli per eum porrecti referit id convenum in libello dato per Dominos de Filisco, ibi: *Essendoci compiaciuto P. A. S. con suo refritto fatto sotto il dì 16. Genaro corrente 1650, alla supplica data dall' Abbate e Conte Claudio, &c. con oblijo al detto Cavalier Camillo Tarasconi Oratore di riconoscere &c. in feudo da P. A. li detti luoghi &c. & tamen in dicto libello aliud superinde non exprimitur, nisi quod ipse D. Eques deberet reportare à C. S. S. investituram consuetam, & pollicendo fidelitatis juramentum, his verbis, riportando poi da P. A. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà &c. ficu etiam in eodem libello referunt, convenum in instrumento acquisitionis feudi, quod ipse D. Comes deberet recognoscere dictum locum in feudum, his verbis: Essendoci in conformità della gratia di P. A. stipulato un instrumento di tal vendita &c. nel quale v'è il patto di riconoscere da P. A. il detto feudo &c. & tamen in dicto instrumento non legitur super hoc alia verba quam ista: attendis gratia, beneplacito, consensu, & licentia C. S. S. & disposizione Majoris Magistratus, & interveniente de novo consensu C. S. S. quatenus opus sit, & non aliter &c.*

107 Et quamvis etiam admitti possit sine veri preiudicio, quod attentò dicto supplicii libello, verè D. Co. Camillus voluerit ab ipso Domino Castellum recognoscere in feudum Comitatus, etiam in sensu importante, quod voluerit assequi à Domino aliquid aliud præter consensum, & investituram, puta privilegium, acindulum, quod dicitur D. Eques Camillus acquirens, ac ab eo descendentes denominarentur Comites, ut in eo legitur postulatam, adhuc parum optularetur Dominis Comitibus Actoribus, non ob id, quod in his terminis observat Surd. dicto confil. 427. num. 15. vers. addo, nempe quod, quando etiam à principio ipsum feudum verè constituitur à Domino, & ab eo utile transferretur dominium in Patrem, qui cum ipso D. contrahit, adhuc feudum descendit non a solo Domino absolute, sed mediante Patris contractu, ejusque stipulatione, ita quod quoad Patrem suspicentem feudum descendat quidem à solo Domino, sed quoad filios proveniat à Patre, qui pro illis stipulatur, ideoque sui filios questum per paternam stipulationem censeri debeat profectitium, ut ratiocinatur idem Surd. supra, ante num. 16. & sub num. 45. vers. quod si feudum, & ante num. 13. pluribus allegatis, non inquam ex hoc fundamento, quia si feudum fuisset gratis, & ex Domini beneficentia ac liberalitate concessum, foret filius questum sui omnino irrevocabile ad feudum, de quo proinde tanquam habito titulo lucrativo, primus investitus, congruenter discurrendo juxta conciliationem in alio articulo firmatam communi Doctorum voto probatam, non posset disponere.

110 Sed parum juvaret Dominos Comites Actores, quoniam cerè non aliud præterendi posset, D. Comitum affectum, quem erectionem feudi in Comitatum, benignam videlicet acquisitionem, quod ipse D. Comes acquirens, ejusque filii, ac descendentes denominarentur Comites; nam quoad feudum, scimus acquisitionem cum eisdem Principis assensu à Dominis Comitibus del Filisco, plurimum siquidem differunt ipsum corpus feudi ab ejusdem feudi iure, seu dignitate adjecta, ut aperitissime constat ex tradit. per Capyc. Latr. confil. 23. numer. 74. cum seqq. ubi quod quamvis de feudo empto à communi Patre teneatur Primogenitus dare Secundogenitis partem pretii, non tamen teneatur dare partem pecunie, cum qua titulus fuit emptus, secutus Rovic. loco ibid. allegato, qui in ipsum etiam melius docuit super pragmat. 25. de feud. num. 58. ubi tractando de contributione integri pretii, quam Primogenitus succedens in feudo novo facere teneatur fratribus, querit an in hujusmodi contributione habenda fit ratio dignitatis eisdem feudo adjectæ, sicut supponit aliud esse feudum, aliud dignitatem, quodque licet hæc dici debeat concessa à Principe, adhuc il-

lud remaneat in sua natura novi empti, & onerosi, quæ optime previdit, ac scitè excitavit adventus Bart. in l. 1. §. nec castrense, nu. 7. de collat. non. differtimus Ant. Faber. de error. pragmat. decada. 41. errore 10. nu. 4. licet ipse benignius indulgere potuisset Bartholo suam reprehensionem, dum allata dicto num. 7. fatibene conciliari poterant cum iis que tulerat num. 4. ubi huic ipsi Fabri, & aliorum sententia favere videtur docens, quod in controversia collationis considerandum non sit, quantum Pater erogavit in querenda militia filio, sed considerari debeat estimatio militiæ vendibilis, ac subdens quod non conferat militia quantum ad dignitatem, sed hæc ex supputatione detrahi debeat; quam quidem Theoricam à Bart. desumptam tulit in proposito Merlin. de legirim. lib. 2. tit. 1. quest. 5. nu. 28. Hanc ipsam animadversionem fecit Doctissimus D. de Luca in superius commutato secundo responso in hac causa dato, versiculo quodque aliud, quæ pariter confirmant tradita per J. C. Petrum Petrarchiam in consil. Capyc. Latr. confil. 24. num. 21. ubi quod separatur Principis nomen à Principatu, ut illud retinere possit, tametsi filius penes extraneos residet, & nu. 23. ubi quod denominatio, titulus & dignitas Principis deserti potius videtur jure sanguinis, quam hereditario, ac hujusmodi concessio facta à Principe, separata intelligitur ab ipsa concessione feudali.

115 Quare jus quod virtute investituræ prædictæ sibi possent questum præterere Domini Comites Adversarii, totum in substantia verari videretur circa ipsum feudi Titulum, quem unicum dici potest à Principe efflagitatum ac obtentum; quare conclusiones omnes que ferri possent pro ipsis Dominis Comitibus Actoribus, in hoc unum collimare possunt videtur, quod nempe D. Comes Camillus non potuisset contraria sua dispositione præjudicium ipsis tanquam ab eo descendentes, ac à Principe in investitura in hoc contentis inferre, quin participarent de dicto Titulo & dignitate Comitatus, ac propterea denominarentur Comites, quod non abest D. Co. Camillus unquam in animo habuisse, ut positus in ipso postremo ejusdem elogio, quando cumque de eis mentionem fecit, sub hac Comitum denominatione continuo nuncupaverit.

118 Præterea sciendum est, quod ipse D. Comes Camillus recentiam facultatem, quod ipse ejusdemque descendentes nominarentur Comites (etiam si admittatur, quod D. Eques Camillus voluerit feudum recognoscere à Domino, quatenus ab eo affectus fuit gratiam, quod ipse, ejusque descendentes possent denominari Comites) adhuc, non ex mera Principis gratia obtinuit, sed titulo satis oneroso, cum Serenissime Ducali Camere ad hunc effectum perforaverit pretium Ducatorum mille argenteorum, quod equidem habito respectu ad pretium integrum feudi erogatum de Principis consensu, Dominis de Filisco (quibus adhuc effectum Celsitudo sua remisit feudum caducitatem, ut eorum supplicii libello, ibi, nulladumò considerati detti Comiti fratelli nel femmo della sua Serenissima benignità, sperano che sia P. A. V. per fargli gratia di rimettergli la detta caducità per l' effetto infrascripto, potèbe essi bramano di far vendita di detto Feudo, suagiorisdizione, e beni al Cavalier Camillo Tarasconi per il prezzo fra loro contento, & infra: Humilmente la supplicano &c. di concedergli di nuovo &c. il detto feudo &c. e poi di poterlo vendere al detto Cavalier Camillo Tarasconi per se, suoi figli, e descendenti in perpetua, & a chi darà per il prezzo fra loro concordato, & al detto Cavalier Tarasconi di poterlo liberamente comprare, riportando poi dall' A. V. la dovuta investitura, e prestargli il necessario giuramento di fedeltà &c.) quod inquam pretium ducatorum mille habito respectu ad pretium integrum feudi de Principis consensu erogatum Dominis de Filisco pro acquisitione dominii utilis, non videtur tenuere pro sola Comitibus nomenclature acquisitione, unde ex quoctumque latere res conspiciatur, undequaque feudum hoc acquisitionem apparet titulo oneroso, nihilque profus, ac omnino habitum titulo lucrativo ex mera gratia, & liberalitate, sicut filii, quibus sanè jus ullum ad feudum non descendisset, si à Domino Comitum acquirentem feudum emptum non fuisset, non à Serenissimo Principe illud dehent recognoscere, sed à Patre.

119 Omni in casu, quando etiam memorati feudi concessio tota daretur domino concedenti, adhuc tamen quia illi penè ignota erat filiorum perfosa, presumitur quod eos vocaverit contemplatione Genitoris, Surd. dicto confil. 427. nu. 16. vers. seconda est ratio, & nos late in prioribus Articulis monstravimus; quare hic quoque reperitur ibidem sufficienter discursum, quod scilicet jus filius questum ex prædicta Domi-

Domini vocatione reputari debeat profectitium, juxta allegat. tex. in l. profectitia §. de jur. dot. ibi, Profectitia dos est, que à Patre, vel parente profecta est de bonis, vel factis ejus, & ibi, quid si Patri donaturus dedit Marcellus lib. 6. Digestorum Crispin. hanc quoque à Parente profectam esse, & est verum. Surd. d. confil. 427. n. 17.

120 Hinc satis clarè licet inferre, numquid ullum validum fundamentum sumi queat contra D. Comitum feudi præteritum ex objecto supplicii libello; cuius tamen difficultatem breviori, ac facillioriva nonnulli forte evasissent, animadvertendo, quod ille porrectus non fuerit à D. Co. Camillo, sed à D. Comite Octavio ejus Procuratore, qui tamen non satis diligenter visum fuit servare fines mandati, juxta præscriptum, diligenter 5. mandati, cum vulgaris; quamvis enim haberet facultatem preces porrigendi Serenissimo Principi, ea tamen restricta legitur à clausula (in præmissis) hoc est preces porrigendi pro obtinendo assensu & beneplacito à Celsitudine sua: enim verò nihil in mandato continetur, quam ipsius D. Comitis Octavii electio in Procuratorem ad faciendum instrumentum emptiois feudi nomine D. Comitis ejus Patri, referato, & accedente consensu, & beneplacito Serenissimi D. Ducis nostri. Quamobrem aliqui objeceret quod gratis, & ultra sibi commissæ omnia D. Procurator in dicto supplicii libello appofuit, præter illa que meri assensus, ac investituræ implorationem concernerent. At in quo existimamus nullum inde orti impedimentum ad infringendum, ac evitandum implementum, dispositionis D. Comitis, ad prædictum hujusce exceptionis non convolvamus.

121 Unam solummodo ex abundantissimis ad indicandam amplitudinem facultatis D. Comitis acquirentis, quod postremum hic supplex libellus à D. Co. Octavio procuratorio nomine porrectus Serenissimo Domino est omnino relatus ad priorem libellum eidem Serenissimo porrectum per Dominos Comites de Filisco, & per ipsum D. Co. Camillum, & ad instrumentum acquisitionis feudi prædicti, imò in illo horum confirmatio enixè & expressè efflagitatur his verbis: *Restà al detto Cavalier Camillo Tarasconi Oratore di supplicarla &c. di confirmare e corroborare con lapientezza della sua Podestà Ducale non solo il refritto fatto alla supplica detti Comiti Fieschi, e detto Oratore sotto il dì 16. corrente mese &c. quale è registrato nell'infrascripto instrumento, ma etiam di quel in strumento di vendita fatta dalli detti Comiti Fieschi al detto Oratore, con tutto cio che in esso contiene, e qual instrumento s'efficisce, &c.* In dicto autem prioril libello petitur facultas vendendi dictum feudum D. Co. Camillo pro se, ejusque filii & descendentes in perpetuum, & quibus dederit, his verbis: *e poi di poterlo vendere al detto Cavalier Tarasconi per se, suoi filiali, e descendenti in perpetuo, & a chi darà, e quibus quidem clausula (& quibus dederit) nota est virtus operandi, quod competat investito facultas alienandi feudum, Curt. jun. de feud. p. 4. n. 141. vers. contrarium tamen, ubi de communi feudum opinionem testatur, dicens haberi textum fortissimum, & inevitabilem de hoc in c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, Barbof. clausula 57. n. 1. etiam in extraneos quocumque titulo, ut reprobatis contrariis veram ac communem testatur articulo plenè discuto, Mart. videndus de clausulis, p. 2. claus. 58. n. 5. & per totum, Albert. Brun. confusional. 38. nu. 3. five inter vivos, five in ultima voluntate, plures congerit Fab. de Anna confil. 53. nu. 23. lib. 1. Burtat. confil. n. 3. Surd. confil. 440. nu. 12. & 475. nu. 30. & 551. per totum, D. Sacca respons. 121. nu. 17. cum seqq. etiam Dominum irrequisito, quia illius consensu censetur datus ab initio, ut rectè probat Camerac. apud eundem Martum, nu. 7. Barbof. ubi supra, n. 6. & plures citat Fulgin. de jure employent. sub rubrica de alien. qu. 1. nu. 144. quod videtur fine dubio admittendum saltem in primo acquirente, ex tradit. per Rot. coram s. m. Gregor. dec. 529. n. 2. & ibi Addent. n. 22. lit. B. unde inquam equiparari bene clausulam, quibus dederit, clausula, pro se, suisque heredibus, & descendensibus quibuscumque, idem Barbof. ubi supra, nu. 8. quoque latissime profectum Monach. de rebus feud. in expres. plene c. 39.*

122 Adeo ut postposita Civilistarum doctrina volentium hujusmodi clausulam, quibus dederit, ita intelligendam, ut alienatio fieri dumtaxat possit in sanguine conjunctos, qui aliàs essent successuri: resolvendo quaestiones per veros terminos feudistarum, dicendum sit, per hanc clausulam datam esse facultatem ita alienandi in quolibet, ut etiam possit distrahili liberè & in aliodium, quo casu in persona feudatarii, cui concessio facta est; dicitur feudum, in persona verò illius, cui à feudatario liberè alienata est, censetur aliodium, Card. de Luca, Lib. I.

ut relato Isernia, Baldo, & aliis pluribus, probat Marta citato loco n. 8. & bene de successib. legat. par. 1. q. 18. art. 3. n. 13. cum seqq. quibus addo Curt. jun. de feud. par. 4. n. 141. circa fin. qui punctum hujusce verbi dicitur: *Tertio, & ultimo mirabilis adverterendum puto, & ponderandum in hac materia quod text. in d. c. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi, super quo fundant se omnes Doctores præ allegati, probat unum mirabile, ad quod non solet in practica adverti, quod non solem illa verba (& quibus dederit) vel equipollentia operantur quod ille in quem fuerit facta talis alienatio retinebit illam rem liberam, & expeditam, & tanquam aliodialem, non autem jure feudi, & illum text. intelligunt glossa ibi, Andreas de Isernia Baldo, Alvarot. & communiter feudista, quod ego reputo mirabile, & singulare, & perpetuo memorie commendandum.*

Contractus autem venditionis Castellani, ut patet ex ipso instrumento, factus fuit juxta facultatem traditam à scripto emanato addictum Libellum omnino confirmatorio omnium in eo positorem, vendendi scilicet feudum D. Equiti Tarascono pro se, ejusque filii & descendentes, & quibus dedit, per hæc verba: *Concedimus, mandamus, & derogamus in omnibus, & per omnia, prout petitur, non obstantibus &c.*

Id ipsum confirmatur ex instrumento acquisitionis ejusdem feudi, in quo nec verbum de filiis, & descendentes, sed potius interpositam intelligimus stipulationem pro hereditibus, si animadvertamus ad clausulam ceteratam appositam post stipulationem Notarii, & Domini procuratoris nomine domini Equitis acquirentis, ibi: *Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Abbas Co. Claudiis &c. fecit, & fecit dicto Illustrissimo D. Octavio Tarascono filio dicti Illustrissimi D. Equitis Camilli Tarasconi ut illius Procuratori, ut supra, ac nobis Notariis infra scriptis stipulantibus &c. venditionem, cessionem &c. & infra: ita quidem &c. & ceteris nominibus quibus supra & in solium ut supra, Illustrissimo D. Octavio Procuratori ut supra presentis &c. Porro notum est, quod clausula ceterata post verbum, stipulant, vel acceptanti, & post verbum, presentis, extenditur, vel, hereditibus, & successoribus quibuscumque, ut de primo probant Barbof. clausula 14. num. 9. Burat. decis. 310. n. 7. Rota in rec. decis. 587. n. 3. de secundo verò Rot. dixerit, p. 1. dec. 393. n. 1. & p. 9. rec. dec. 290. nu. 5. ubi in puncto quod clausula ceterata post verbum, presentis, indicat stipulationem pro hereditibus & successoribus quibuscumque, quemadmodum etiam quando reperitur apposta post verbum, presentis, ut probat Rota in rec. p. 1. dec. 707. nu. 10. cum maxime hoc idem iudicat juris presumpcio, que feuda (ubi expressè non legatur acquisita pro filiis ut filiis) etiam acquisita exprimentur pro filiis simpliciter, presumimus acquisita pro filiis ut hereditibus non uti filiis, ut post Baldo, & alios probat Tufch. lit. A. concl. 439. n. 12.*

Demum si pariter videtur confirmari ex clausulis, *fista sibi placuerit, & in eas forma, & modo, qui sibi videtur, appositus in postremo supplicii libello vin investitura habente, & di più supplicata A. V. ubi D. Comiti acquirenti conceditur facultas erigendi principatum, equipollentia clausula, quibus dederit, ut probant in specie ad hunc eundem effectum valendi liberè de feudo disponere, Georg. de Ecclesia, Marc. Salvac. & Reg. consil. & questur. Magister. in eorum consil. inter confil. divers. in ordine confil. 48. nu. 9. unde saltem inter comprehensos in investitura, (ubi maxime, ut hic, apposta est circa m. thodum preferendi descendentes ipsius investiti) quod hæc clausula, quidquid placuerit, libere importet facultatem in acquirentem disponendi, dummodo non in extraneum, late comprobant Ambrosius de Vignate, Jacobus à Sancto Georgio, Christophorus de Nicellis in consilii supra inter confil. feud. 47. post n. 8. vers. non obstant modo allegata in contrarium.*

Quamobrem his omnibus attentis, videmus, a quantum dicit hypothetis Belloni allegata confil. 55. à casu nostro, quantaque urgeant hic ad fruendam liberam facultatem in D. Comite Camillo disponendi de nostro feudo, que illic non militabant, tametsi verum fateretur Belloni sententiam, quam tamen superius non fati tutam probavimus; imò quatenus sumatur in sensu contra nos objecto, contrariam illi que edidit author consulerat confil. 9. nu. 74. juncta facti specie, unde hic cadere satis aptè videtur declaratio Martæ de clausulis clausula 58. partis secundæ, nu. 4. in fin. Quod mirum non sit, si nulla fides consensibus nostris temporis, eorumque scriptis habenda sit, qui ad lucrificandum tantum elucubrarent. Si opinionem veras secuti essent, eosdem viduisset opiniones diversæ contrarias ample-

133 xos esse, & multo minus ex causandis sunt, qui in uno eodemque volumine consilia adversaria collocarunt, hanc Martia in consilio feudali contentione, hos pariter iur merito carpit Roma recent. pars. 9. tom. 2. decisio. 438. nu. 12.

136 Denum ad strenuam penitus prelatum Bellon. conf. 55. libet hic pro coronide presentis Articuli candidè compertum facere exitum causas, in qua idem Bellon. tunc in alio allegavit. Sufficit quidem hoc certò scire testimonio ipsius Belloni in principio eiusdem consilii, nempe priori instantia pronuntiavit adversum partem pro qua ille consulebat, nec adhuc constare, fundamenta allata in suo responso apud secundos Iudices adeò invaluisse, ut eos ad diversa traxerint vota, sicut eximie observavit in secundo eius responso postremo loco in calce presentis controversie edito ad resolutionem dubii petiti ab eodem Belloni consilii. Dominus meus de Luca, cuius oculatissime indagini proposita fuit difficultas, ut praesumpta eius peritia in omnibus, sed praecipue in feudaliibus altercationibus sincerè exponeret, numquid ratio cuncta Belloni eo loco illum moverent à priori opinione, quam antè conditum Testamentum Domino Comiti Camillo significaverat, & qua fuit regula eius ultimæ dispositionis circa prelegatum feudum. Studiosissimum tamen fuit è Tarinensibus oris compertum habere præcisum, & postremum exitum causæ, & consilium sui rem hoc pacto acclatam.

Adoreserant in dicta causa Domina Margarita Comitissa Ormeæ vidua, & ad Diana nupta D. Joanni Baptistæ Provano, & Rea D. Comitissa Paula relicta Domini Caroli Provani de Druent Comitissa Altesiani, omnes Sorores, & siliæ D. Comitis Nicolai communis genitoris, qui post acquisitionem feudum Altesiani recursum habuerat ad Principem directum Dominum, rogaveratque pro erectione in Comitatum & confirmationem primogenituræ, & postea moriens gravaverat dictam Comitissam Paulam primogenitam ad erogandos aureis mille floribus suis, ex pretio dicti feudum electi fuerunt Arbitri præfatae ac aliarum controversiarum vententium inter dictas Dominas Sorores Domini Senator, ac Consiliarios Rovaxenda, Bernardinus Clerici, & Bartholomeus Leona, qui sub die 4. Decembris anni præteriti 1610. eorum laudum tulerunt omnino contrarium Dominae Comitissæ Paulæ, dum eam juxta paternam dispositionem gravant ad solutionem præfate summe. Laudam in authentica forma ab ea Civitate procuratum est tenoris sequentis.

Noi Riccardo Cesare de Signori di Rovaxenda Consiliere, & Senator Ducale, Bernardino Clerici, & Bartolomeo Leona Avvocati in Torino Arbitri, Arbitratori, & Amicabili Compofitori eletti, cioè Bernardino Clerici per la Molt' Illustre Signora Paola rilassata dal fu Signor Carlo Provano Signor di Druento, & Bartolomeo Leona per le Molt' Illustre Signore Margarita Comitissa d'Ormea vedova, & Diana moglie del Signor Gio. Battista Provano, & Senator Rovaxenda, communemente da esse tutte assente per le differenze fra loro vententi come ne gli instrumenti di compromesso rogati, cioè quello di detta Madama di Druento sotto li 14. d' Aprile 1600. a M. Gio. Angelo Torretti, & quello di detta Signora Margarita, & Diana sotto li 22. d' esso mese d' Aprile a M. Gio. Margarita, & come anto nelle prorogazioni d' esso compromesso sotto li 14. & 15. d' Ottob. prossimo passato al nob. Ven. Castellano Antonio Coppo d' Altesiano, & altri doi instrumenti di prorogazione rogati li 21. di Novembre al detto Nodaro Coppo, & altri doi instrumenti di nominatione di me sudetto Senatore Rovaxenda per commune Arbitro rogati, l'uno sotto l'ultimo di detto Novembre prossimo passato, & l'altro sotto il primo del presente mese di Dicembre al detto Nodaro Coppo, & a quali tutti rispettivamente i habbi l'opportuna relatione. Veduti essi instrumenti di compromessi, & di prorogazioni, & insieme le pretensioni in esse riferite, & altre a parte sparte, & proposte con gli instrumenti de' Testamenti del fu Signor Nicolò Henry Conte d' Altesiano, & Signor di Crimui padre di dette Dame compromittenti, quello della fu Dama Violante di Savoia loro Madre con li loro Codicilli, il testamento del Signor Conte Ottavio loro fratello, l'acquisto & investitura d' Altesiano, & instrumenti di dotte di detta Signora Violante, & d' esse Signore compromittenti con ogni altre ragioni, & scritture, quali a dette Signore & parlo di presentarci, & sentiti anco gli Agenti d' esse Dame, & fatta la dovuta consideratione si sovra esse pretensioni risposte, & repliche, ragioni & scritture, che sopra ogni altra cosa allegata, & si in ragioni, che in fatto, invocato il divino agio laudiamo, arbitriamo, & arbitrantiameo come segue.

Primo che fra dette Dame sorelle resti bona pace & concordia come convenne fra Dame Christiane.

Piu sopra la prima pretensione, che detta Signora Paola Madama di Druento sia tenuta, & debba pagare del suo proprio a dette Signore Comitissa Margarita, & Diana (se sorelle scudi doi mila d'oro per cadauna in consideratione della Primogenitura d' Altesiano in lei pervenuta in virtua, & conforme al testamento paterno con gli interessi dal giorno del compromesso a ragione del cinque per cento fra sei mesi prossimi, quali durante la pagarà l'interesse alla ragione sudetta del cinque per cento.

Omittimus residuum laudi, quia concernit decisionem aliarum questionum vertentium inter Dominas Sorores, quæ ad rem præsentem non faciunt.

Laudo minime acquivit quoad dictum primum caput D. Comitissa Paula; sed petita reductione ad arbitrium boni viri, seu factò novo compromisso, causa commissa fuit Domini Senatoribus Fanzono, Junctina, & Thefauro, fuscipiente interim patrociniom Comitissæ reclamantis Bellonno, qui dicto conf. 55. ejus partes tueri acerrime satagebat, & de facto quoniam verum est, quod, ut vulgare aiebat adagium, habent etiam sua fidera lites, & sententia quoadque non in iuria inter casus fortuitos recensentur, ut post Medic. dixit Altrogad. Senior. in pede conf. 50. in primo) obtinuit revocationem primæ sententia sub die 22. Junii anni sequentis 1611.

Verum introducta causa in excelso Senatu sub die 14. Februarii 1612. per amplissimum Ordinem pronuntiatum fuit, revocandam postremam arbitrariam sententiam, & primam confirmandam, hiisce verbis.

CARLO EMANUEL.

Pronunciatio adversus reparare il Lando dell' 22. di Giugno 1611. e della cura reductione strata, come lo ripariamo confirmando il lando dell' 4. di Dicembre 1610. quale mandiamo eseguirsi secondo sua forma, mente, & tenore, compensare le spese &c.

Subscripta Vicealio Presidente. Subscripta Calerio Interp. Senatus consulto neque obtemperare voluit D. Comitissa Altesiani, sed pro revisione rogavit Serenissimum Principem, eamque obtinuit, ut ex supplici libello & benigno scripto tenoris sequentis.

SERENISSIMO SIGNORE.

Il fu Conte Nicolò d'Henri nel suo testamento gravò Madama di Druent sua figlia di pagare a due sue Sorelle scudi due mila d'oro per una, caso, che il feudo d' Altesiano eretto da P. A. in Primogenitura a titolo di Contado & Altesiano; il qual caso sendo per la morte del fu Conte Ottavio di Cremona senza figli venuto, pretendendo essa Dama di Druent di non esser tenuta al pagamento di tal somma, per non haverla il Padre come primogenita potuta gravare, fu tal differenza compromessa in un Senatore e due Avvocati, da qual fu detta Dama condannata nella sudetta somma, & altre parite de qua; nel laudo. Indi essendosi per reparazione d' esso laudo fatto di nuovo compromesso in tre Senatori, & stata da loro assoluta, & finalmente essendosi la causa in prima istanza tirata nell' Excelso Senato, & habito per seueranza confermato il primo laudo, dal che sentendosi oltre modo gravata detta Dama, si per esser cosa chiara in ragione che il Primogenito non può esser gravato, massime senza consenso del Prencipe, dal quale è stata eretta la primogenitura, come anco perche sotto pretesto di tal Primogenitura essa Dama è stata privata dell' heredità della Madre, come prontamente sarà vedete; habercio interposta la revisione di tal sententia, la quale intendendo proseguire, & facendo fede de' gli atti & aggravio, ricorre da V. A. & la supplica si degni admettere detta revisione, & quella commettere all' istesso Senato, concedendogli lettere opportune con inhibitione in forma, & dichiarazione dell' essequutione, che si farà in persona d' una d' esse Sorelle, & de' loro Procuratori sia valida &c.

Admittitur revisio in forma li 21. Marzo 1612. Subscripta Millier.

Verum exitus secunda Senatus sententia non magis felix fuit D. Comitissæ Clientulae Belloni, dum revisionis causa terminata fuit sub die 9. Junii 1614. hiisce verbis.

Pronunciatio non esset luogo alla revisione domandata, ma doversi confirmare, come confirmiamo la Sententia de qual fu tratta, compensate &c.

Hæc ferenda duxi, tum quia hinc satis compertum fide eo Belloni consilio non habendam rationem, ex quo contra cum

eum judicatum est. Franc. dec. 260. nu. 6. ubi quod Orificius tunc Præfex Neapolitani Senatus consueverat dicere sibi elegantibus consilia, quod voluisset videre sententias super illis latis, tum etiam quia prædicta Senatus consulta iurare posse videntur ad decisionem presentis iurgilicæ enim exemplis iudicandum non sit, ea tamen in hujusmodi contingentis non flocci habenda ad tradita per D. Sacconi conf. 106. nu. 14. cum duob; seq. & per Valenzuel. conf. 166. n. 58.

ARTICULUS QUARTUS.

An dispositio testamentaria D. Co. Camilli in ea parte, in qua D. Co. Octavio prelegavit feudum, mereatur redargui ob non requisitum Domini assensum.

S U M M A R I U M.

- 1 Feuda non sunt de perpetuo alienari prohibitis.
2 Feuda non assimilantur rei sacre, nec Campo Martio.
3 Prohibitis tamen est modus alienandi, ne scilicet fiat sine Domini assensu.
4 Dispositio de feudo Calestani per D. Com. Camillum facta fuit Domino ignaro, ac propterea irrita esse videtur, tum inspecto iure Domini, tum siliorum.
Contra tamen, n. 13. & per 101.
5 Interesse Domini in alienatione facta eo irrequisito descendit ea triplici fonte, n. 7. & 8.
Vide tamen a n. 72. u. que ad 79.
9 Dispositio in comprehensos fieri nequit cum alteratione forme in investitura a decreta.
Intellege, ut n. 77.
10 Violata videtur nostro casu investitura, dum postergantur filii pro quibus D. Co. acquirens fuerat stipulatus eorum unico tantum electo.
Vide tamen n. 77.
11 Sicuti Vassallus transferendo feudum in Agnatum remotiore proximiori præjudicium inferret, qui proxime recte revocaret feudum, ita alienando in unum solum ex pluribus vocatis, ceteris præiudicium facit, qui propterea pro portione ad eos spectante dispositionem recte redarguit.
Vide infra, n. 64. cum seq. & n. 79.
12 Resentia est acerrimus propugator iurium ceterorum existentium in equali gradu.
Quomodo vero recipienda eius sententia.
Vide n. 68. cum seq. & n. 80.
13 Conclusio neque ex capite assensus Domini non requisiti impugnant potest contrarium feudi prelegatum.
14 Licet Doctores admittant feudum non alienationem cum Domini assensu, hinc tamen non inferunt feudalem distrahendum eo non interveniente irritum esse.
15 Ad dicto Doctorem sumi nequit argumentum à contrario sensu.
16 Maxime in controversia feudali, cum iura feudali hujusmodi argumentum à contrario sensu non recte dicantur.
17 Nil refert, num assensus Domini precedat, numero subsequatur, & n. 18.
18 Alienatio rei feudalis absque consensu ab initio non est totaliter nulla, sed manet in pendenti propter spem reconvalidationis.
20 Dominus Co. Camillus expressè petiit, ac obtinuit facultatem erigendi Primogenituram, & præsens primogenitum, secundo, tertio, & ulteriori gradu genito.
21 Declaratio investiture licita est Vassallo, Domino insensio.
22 Non debet postulari licentia, quando concessio facta est cum clausula (& quibus dederit.)
23 Quod alienatio feudi sine Domini consensu nequaquam subsistat, procedit quoad Domini præiudicium, non quoad agnatos.
24 Agnati allegare nequeunt defectum prædicti assensus, sed solum à Domino proponi potest, & numeris sequentibus.
27 Exceptio de iure tertii allegari nequit, quando non est ipso iure excludens iuris agentis.
29 Vassallus possidem agnatis opponentibus exceptionem omissi assensus replicare potest, amici quoad vos liberati adeo habeo.
30 Jus tertii allegari nequit, etiamsi se ipso iure excludat.

vum intentionis adversarii, quando jus illud principatiter pertinet ad tertium.

- 31 Justertius allegari nequit, non solum agendo, sed nec replicando.
32 Dominus & contra allegare non potest defectum consensu agnatorum.
33 Feudum ex pacto novum alienatum in extraneum revocatur directus Dominus, & non filius aut agnatus.
34 Interdicta non est dispositio de feudo inter comprehensos in investitura etiam Domino irrequisito.
35 Cum Dominus singulos comprehensos in investitura habuerit ab initio pro Vassallis, ejus respectu dici nequit alienatio.
36 Agnatus comprehensus in investitura dici nequit nonis Vassallis, sed antiquis.
37 In alienatione emphyteus facta in comprehensos in investitura non debetur laudemium.
38 Lex feudi alienationem prohibens cogitavit de extraneo, non de agnato, imò lex ipsa consentit, quando alienatio fit in comprehensos, & n. seqq.
40 Alienatio facta in comprehensos, alienatio non est, sed revolutio.
41 Alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum.
42 Alienatione prohibita non censetur prohibita conventio inter fratres.
43 Licet per testatorem in iudicio sit instituta prohibitio alienandi, coheredes recte contrahere possunt ad invicem super bonis hereditariis.
44 Patronus qui sine Ordinarii consensu in patronatus alienare nequit, illud recte donat, Ordinarius inscio, alteri Comparatone.
45 Valet argumentum à patronatu ad emphyteusum.
46 Singuli in aliqua universitate comprehensos, eisdem pars reputantur.
47 Valit alienatio rei alienari prohibita & facta ab universitate in aliquem ejusdem universitatis.
48 Canonici sunt membra Ecclesie, cuius caput est Episcopus.
49 Valet alienatio per Episcopum facta in Capitulum inconsulto Pontifice.
50 Enumeratur quinquaginta duo Doctores, qui indistinctè probant validam alienationem feudi inter comprehensos in investitura Domini assensu non requisito.
51 Id ipsum receptum est in alienatione emphyteusis Domino ignaro.
52 Hoc maxime admitti debet in feudo titulo oneroso questito.
53 Extende primo conclusionem firmatam supra, num. 34. etiamsi statuta prohiberent omnem contractum de feudo non consentiente Domino factus.
54 Extende secundo etiamsi adesset in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hinc solum prohibita intelligeretur alienatio in extraneos.
55 Extende tertio ut quomvis in investitura conventum esset, quod ille, in quem fieret alienatio, deberet capere investituram, nam ad hoc intelligi deberet si alienatio facta foret in extraneum.
56 Extende quarto si feudo alienato fiat inter vivos sine in ultima voluntate.
57 Imò magis sustineri debet alienatio in comprehensum in investitura, que fit per ultimam voluntatem, quam que fieret inter vivos.
58 Extende quinto non solum si alienatio in comprehensum fiat in proxime successurum, sed etiamsi in remotorem.
59 Nihil interest Domini investienti, utrum bona feudalia residant potius proximiorum, vel remotiorum, dummodo familiam contemplatam non egrediuntur.
60 Argumenta quibus probatur alienationem feudi in remotiorem validam esse.
61 Non videtur intelligi posse, quomodo Domini interest, quod feudum prætatur ad illum transferat, ad quem, licet sero, quandoque ex ejus voluntate debet pervenire.
62 Alienare prohibitus extra familiam potest alienare in familiam eligendo etiam remotiorem in gradu.
63 In legibus feudaliibus remotior non sit deterius conditio, ac proximior.

64. In his que sunt usus frequentissimi, si lezes peculiare sui observari voluissent, presumendam est, quod expresse providissent.

65. Extendi sexto conclusioem, de qua supra, num. 34. procedere non solum si alienatio fieret in remotiorem, sed etiam si fiat in alterum ex pluribus agnatis paribus in gradum.

66. Item indicator de pluribus proximioribus respectu pariter istius tangenti, quod de remotiore respectu proximioris.

67. Vassallus in quem totum feudum fuit translatum, habetur pro remotiore quoad portionem in qua non ipse, sed frater, aut alius in equali gradu erat successurus.

70. Consideratur distinctio, & separatio in huiusmodi controversia interesse Domini, & interesse agnatorum.

71. Doctores qui ex adverso allegari possent, vel loquuntur quando essemus in feudo antiquo, vel eo in casu, in quo acquiritur non possent ex alio capite de feudo disponere.

74. Ut facilius, & citius feuda revertentur ad Dominum, quando primo fuerint introducuntur, & cognita, concedantur ad libitum Dominorum, postea ad annum, deinde ad vitam, in eis, si successore promogata successore ad unum ex filiis, quem Dominus elegerit, postea ad omnes filios, & deinceps ad Nepotes.

1. Quamvis feuda non sint de perpetuo alienari prohibitis, nec rei facta; campove Martio assimilentur, ut post Iern. & Camerac. ajebat Bilocta consult. 10. num. 10. neque eorum commercia prohibita sint, prohibuit tamen fore modum, ne scilicet huiusmodi feudales conventiones fiant sine Domini assensu; asseveravit Bald. ab eodem Bilocta ibid. relatum, n. 11.

2. Quamobrem controversiam Calestani dispositionem a D. Co. Camillo factam Serenissimo Directo Domino irrequirit, ac penitus ignaro, ad favorem D. Co. Octavii, ceteris filiis paribus in gradus, ac nepotibus ex primogenito praeferendo ex clausis, nequaquam subsistere primo laudatur aspectu, cum eisdem Domini, tum eisdem filiorum, ac respectu nepotum inspecto interesse, Domini inquam triplici ratione considerata ab eodem Cameratio apud Surdec. 143. 74. 0. vers. & non respicit.

6. Primo, scilicet ratione damni, cum alias omnes filii, pro quibus indistincte in acquisitione feudi fuerat stipulatus, succedere debuissent, unde plures habuissent Vassallos, ad text. in c. 1. §. omnes filii, de feudo desinito content. sit. & quod eundem Domini interesse videtur, sicuti nostra quoque interest plures habere debitores, Natta consil. 475. num. 2.

7. Secundo, ratione voluntatis, ne Dominus habeat Vassallum quem nolit, arg. text. in c. Imperialem, cum ibi notat. de prob. feud. alienat. per Federic.

8. Tertio, ratione ordinis, ne feudum modo ab eo diverso quem ipse in investitura praefixerit, transferatur, licet enim dispositio fiat in comprehensivos, fieri tamen non potest cum alteratione forme in investitura decreta, quam violare Vassallo non licet, Domini saltem consensu non impetrato, ut ex text. in c. 1. de alien. feudi patern. Jacon. & Surd. probat 10. Rota in Leonid. fideicom. 10. Junii 1615. coram Priovano, inter rec. part. 6. dec. 679. n. 3. sicuti actum dignoscitur manifeste in casu nostro, in quo postergatis aliis, pro quibus Dominus Comes acquirere fuerat stipulatus indistincte, unicum tantum filium admitti voluit.

11. Ceterorum vero filiorum considerata interesse subsistere nequaquam videtur huiusmodi dispositio facta Domini neglecto consensu, quoniam quemadmodum Vassallus, transferendo feudum in agnatum remotiorem, praedictum proximiorum inferret, qui propterea idem feudum recte revocaret, ut ex innumeris probat Surd. consil. 205. num. 17. ita similiter alienando in unum filium ex pluribus vocatis, & pro quibus omnibus in limine feudalis conventionis fuerat stipulatus, ceteris praedictum facit, ut proinde singulis eundem gradum obtinentes, iuste revocare posse videantur pro portione ad eos spectantes, ut probatur Bald. alique longa serie relati per Surd. loco mox allegato, numer. 18. & ceteros sileamus, sufficiat pro omnibus allegare acerrimum propugnatores partium ceterorum existentium in equali gradu Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 17. a num. 9. ubi quod Vassallus sine Domini consensu neque de feudo novo inter liberos, & descendentes vi prima investitura in eo successuros disponere queat, id nisi filiorum praeterlegando, & assignando, quare ceteri hanc, aut similem ordinationem

rationem habere non cogantur, sed recte portionem sibi debitam auferre, repetere, aut revocare possint, dampnando contrariam sententiam tanquam plane improbabilem.

Ventum hinc aliquae similibus, quae ex adverso proponi possent, & quorum plura in praesentis decursu Articuli opportuno loco referuntur, ad alius examen vocatis, neque ex hoc capite reprehendi posse oppugnatam feudi dispositionem, pluribus demonstratur.

Primo, quia & si Doctores quamplurimi dicant, feudi novi alienationem permitti, cum Domini assensu, minus tamen recte hinc inferitur, quod eisdem Domini consensu non interveniente feudalis distractus irritus sit, cum a dicto Doctorem sumi nequeat argumentum a contrario sensu, quod imo argumentum neque dici potest in legibus feud. 16. Hoc utitur medio singulari plurium allegatione munitis, Surd. consil. 351. n. 43.

Probatur secundo, omissum Domini assensum non omnino irritam facere feudi dispositionem, ea ratione, quia si adhuc obtentus non est, tractu temporis haberi poterit, siquidem non refert, num illa praecedat, namve subsequatur feudalem contractum, sicuti eodem cura magno sermone pluribus conclusionem exornant in c. Imperialem, n. 14. de prob. feud. alienat. per Federic. ibidemque Apostilla, literis R. & S. sequentis paginae, Fulgini. de contr. emphyt. sub rubr. de alienat. q. 1. vers. fin. & latius, q. 3. n. 10. ubi quod consensus praedictus aequè bene obtineatur ante contractum, in contractu, & post, late etiam Bilocta consult. 10. num. 8. quo loci, aliis etiam additis, probat alienationem rei feudalis absque assensu non dici ab initio totaliter nullam, sed manere in pendenti, propter spem reconvalidationis ex convenientia Regii assensus, in quantum enim est alienatio, valida est, cum persona ad disponendum sit libera, sed propter quoddam extrinsecum dominium, scilicet beneplacitum, impeditur, quod quidem beneplacitum, quando obtinebitur, tollit illud obiaculum, & omnino fiet valida alienatio, ita Bilocta ex Fabio allegato, num. 9. banc dicens num. 23. regulam apud feudistas indubitam. Argumentum brevius innuit Natta consil. 465. num. 12. vers. respondetur quod si non est habitus, & tunc in proposito Palma consil. 3. num. 21.

Probatur tertio ex eo, quod D. Co. Camillus expressè in feudali investitura postulaverit, ac obtinuerit facultatem erigendi Primogenituram; & praesertim Primogenitum secundum, tertio, & ulteriori gradu genito, & prout huius visum fuerit per illa verba superius etiam allegata: *Dixit supplica l. A. P. de concedendis, che possit se così gli parerà, erigere una Primogenitura in detto feudo, & preservare li suoi descendenti primogeniti agli altri suoi descendenti cum ordine successivo, & in quella forma, e modo che stimerà bene, che senza li consentimenti, & altri habbino alcuna ragione di contraddire alla detta Primogenitura, in quale addeffo per al'buca s'intenda confermata con l'autorità di P. A.* Quamobrem erectione controversie primogeniturae in linea tertio generi, non videtur dispositionem diversam fecisse ab illa conventa in dicta investitura, sed potius declarasse qualis fuerit eius mens in praefato supplici libello, quidam hic effragitare cogitaverit, quod licitum fuisse videtur, ulteriori Domini assensu non requirito, ad tradit. per Rot. in recent. part. 2. dec. 405. n. 1.

Probatur quarto, quia cum ex recentis Articulo procedenti, feudum concessum fuerit cum clausula (& quibus dederit) nulla debebat rursus postulari licentia, cum tunc Vassallo permittatur facultas pro libito disponendi, ut probat Camillus de Medicis consil. 47. num. 8. ac testatur innumeri, quos noviter cumulat Manzius de testamentis, tit. 13. q. 5. numer. 31. ubi testatur de veteri ac communiori sententia, contra quam propterea perperam respondisse Alexandrum.

Probatur quinto, quoniam conclusio admittens alienationem feudi sine Domini consensu minime subsistere, procedit quoad Domini praedictum; nam quoad agnatos, sive Dominus consensit, sive non, subsistit dispositio, nec ab ipsis allegari potest defectus praedicti assensus, Surd. consil. 205. num. 35. qui solum a Domino proponi potest, adeo ut nemo praeter illum ad id admittatur, Gratian. discept. forens. capit. 511. num. 1. Cephal. consil. 3. num. 122. Oldrad. consil. 139. circa med. vers. sexto cum ista bona. Alex. consil. 173. num. 7. in secundo, tenens pro hac opinione Bart. & Bald. Natt. consil. 475. num. 14. Surd. dicto consil. 305. num. 34. 50. 51. & 52. consil. 351. num. 42. & dec. 235. numer. 2. in fin. Riminald. Jun. in causa Parmensis feudis Cisse, consil. 513. num. 79. Mangil. de volit. q. 36. num.

num. 40. Alba consil. 67. numer. 7. vers. & pariter non obstat, Menoch. consil. 158. num. 11. & consil. 1094. num. 17. cum segg. Buccaferrus respons. 2. num. 23. & ea quidem ratione, quia agnatos allegare defectum consensum Domini est dare, ut inquit, de iure tertii, Rot. in recent. dec. 436. num. 3. part. 2. Galvan. consil. 8. num. 61. Surd. dicto consil. 305. num. 3. Buccaferrus ubi supra, quod non permittitur, l. loci corpus q. 4. competit si servitus venditur cum vulgatis, quando exceptio de iure tertii non est ipso iure exclusiva juris agentis iuxta notam theoreticam Bart. in l. 2. de except. rei iudic. qualis non est obiectata exceptio neglecti assensus, cum alienatio sic facta nulla non sit ipso iure, sed ita demum si velit ipse Dominus, Surd. dicto consil. 305. num. 35. & 50. in fin. Alex. consil. 173. num. 7. ubi plena Apostilla l. R. l. 2. quare Vassallus possidens agnatis oppositibus huiusmodi notam replicare potest, amici quoad vos liberas aedes habeo, ut ajebat J. C.

30. in dicto competit, in fine, imò neque jus tertii allegari potest, etiam si ipso iure exclusivum intentionis adversarii, quando jus illud principaliter pertinet ad tertium, Gerius Spinus agitens de iure Principis consil. 16. num. 37. ubi quod id procedat tam agendo, quam replicando, aliaque plura congerit in proposito, probans num. 40. regulam fore generalem, quod jus Principis per alium deduci nequeat in iudicium, sed per ipsum Principem tantum. Hac ratione, neque Dominus è contra allegare potest defectum consensum gratorum, quia hoc sua non interest, sed pertineret ad ipsos agnatos, Surd. ibidem, numer. 51. & dec. 343. numer. 21.

33. De facto videmus, quod si feudum ex pacto, & providentia novum fuerit alienatum in extraneum, directus Dominus revocabit alienationem, & non filius, aut alius descendens, vel agnatus, ut post Clar. in §. feudum, q. 66. n. 7. alioq; attestantes de commun. docuit Scacc. de iud. lib. 2. cap. 9. nu. 1504. 1536. & 1547.

34. Probatur denique sexto, quia nequaquam interdicta est feudalis conventio, sine dispositio inter comprehensos in investitura, sed ea Vassallo permittitur, Domino minime effectu consensu, sive ipsius Domini interesse, sive voluntate, sive etiam potestatem pendamus, interesse inquam, quia tunc certum est nullum est praedictum inferri, ut dicit Clar. in §. feudum, q. 40. n. 6. & latius infra probabitur; voluntatem vero, quia omnes persone usque ab initio fuerunt per ipsum D. investientem approbatae, Rot. in rec. p. 3. dec. 679. n. 2. Surd. dec. 343. n. 11. potestatem denique, quia cum in feudi concessione admiserit omnes, quo investitura compledebatur, non potest inconstanter repescere alterum ex eis, in cuius gratiam facta esset dispositio, arg. text. in l. Pompeianus scribitur 10. de neg. gest. & in l. si quis testibus 12. C. de test. Surd. ad dec. 343. num. 14. qui propterea allegato num. 11. fecit. Surd. pariter Rota citato loco, recte probat novum assensum exigere non debere.

35. Imò cum Dominus singulos in investitura comprehensos habuerit ab initio pro Vassallis, seu emphyteutis respectu, & neque dici debet illius respectu alienatio, Clar. §. Emphyteusis, q. 14. circa fin. vers. cum enim Dominus, nec agnatus in investitura comprehensus dici potest novus Vassallus, sed antiquus, Giurb. de success. feud. §. 1. glof. 16. numer. 3.

37. Surd. ubi supra, n. 13. qui ex Ripa inferit, hac ratione non debere in emphyteute Laudemium, nec novam capiendam investituram, quod pariter probatur multo relati per Peregr. consil. 21. num. 1. in fin. & consil. 27. in princ. lib. 1. & abundè computum fecit Fulgin. de iur. emphyteut. sub rubrica de Laudem. q. 8. n. 28.

38. Confirmantur hac primò, quia lex feudi alienationem prohibens, de extraneo cogitavit, non de agnato, Giurb. d. loco n. 2. facit Buccaferrus respons. 2. n. 20. junct. praecedenti. imò legem ipsam consentire, quando alienatio fit in comprehensivos, inquit Scacc. de iud. lib. 2. c. 9. n. 1491.

40. Confirmantur secundo, quia alienatio facta in comprehensivos, verè alienatio non est, sed quaedam potius restitutio, Alex. in l. si domus 74. §. final. num. 7. vers. quia talis, de legat. 1. Cyriac. consil. 189. num. 13. & 543. num. 15. Mangil. de volit. qu. 57. numer. 23. Giurb. d. §. 1. glof. 16. numer. 2. in fin. plures congerit Fulgin. supra relatus, d. q. 8. num. 31. Quamobrem dicimus, quod alienatum non videtur, quod est in agnatorum linea conservatum, ad text. in l. voluntas 4. C. de fideicom. missi, ubi decernitur, quod alienatione prohibita, non censetur prohibita conventio inter fratres, & in l. 1. §. ceteris, C. de imponenda luctativa descriptionis, l. 10. ubi probatur, quod licet Curiale praedium absque luctativa descriptione ab extraneis acquiri nequeat, id tamen non habeat, quando praedium ejus lucro cedit, qui Civitatis ejusdem ordini sit ob-

strictus, Tholoan. Synagmata Juris universi, lib. 6. cap. 17. n. 4. Decian. consil. 55. num. 70. in 3. Surd. dicto consil. 305. num. 33. & late praefata dec. 343. num. 10. Mangil. supra, num. 23. Giurb. pariter supra, num. 1. Cephal. consil. 594. num. 32. Amadeus a Ponte in quib. Laudem. qu. 12. n. 18. Silvan. consil. 3. num. 80. Portius Imolen. consil. 65. num. 21. vers. ulterius, quia ratioe 43 licet per testatorem inuncta fit institutus prohibitio minime alienandi, at tamen recte coheredens ad invicem inter se super bonis hereditariis contrahunt, aut distrahunt, ut innumeris probat Fular. de subdit. qu. 716. num. 1. Similiter videmus, quod Parronus, qui sine Ordinarii consensu nequit jus patronatus alienare, juxta not. in c. illud 8. ubi Canonista extr. de iure patronat. illud recte donat eodem Ordinario irrequirit, alteri compartito, ad text. in c. ex insinuatione 14. ubi glof. in verbo contrahisset, vers. verius videtur eodem tit. & in Clement. 2. n. 1. ubi glof. in verbo libere eod. Hoc utitur argumento Ripa in l. qui Rome 122. §. duos fratres, num. 88. vers. quarto facit, de verb. oblig. Portius dicto consil. 55. num. 27. & Corbul. de emphyteus. sub titulo de causa privationis ob alienationem irrequirit Domino factam, l. 1. m. 6. num. 3. Porro passim arguimus a patronatu ad emphyteuticam, 45 Corneus in proposito consil. 25. numer. 21. in secundo, & ab emphyteuti ad feudum, ac e contra, sicut supra tulimus priori Articulo, & in puncto hujusce questionis idem Portius ibid. n. 29. cum segg.

Sic pariter dicimus, quod ex quo singuli in aliqua universitate comprehensivi ejusdem patri repantur, n. 2. l. plane 4. quod cuiuscumque universitatis, cum aliis cumulatis per Portium supra, num. 36. in eorum alterum recte alienantur ab eadem universitate alienare prohibita, quare cum Canonici sint Ecclesiae membra, cuius caput est Episcopus, c. novit, q. de iis qui sunt a Praelatis, tenet alienatio pro ipsum Episcopum facta in Capitulum Pontifice inconsulto, ut post 48 glof. in Clement. 2. in verbo Ecclesiam, vers. dicit etiam, de reb. Eccles. non alien. pluribus expendit idem Portius supra, n. 36. cum duobus segg.

Hanc autem conclusionem, quam pro sexto fundamento superius dedimus, quod indistinctè nullo Domini requisito assensu Vassallus disponere possit inter comprehensos in investitura, tenent

1. Ripa in l. qui Rome 122. §. duos fratres, num. 87. de verb. oblig.
2. Surd. videndus consil. 305. (quod super hoc Articulo Rot. in recent. & coram Duran. infra allegando, alique ferè omnes qui post eam scripserunt, canonizarunt) num. 35. & 50. cum segg. & consil. 351. post numer. 44. vers. tertio respondeo.
3. Galvan. consil. 8. num. 61. ubi pluribus conclusionem competentam reddit.
4. Bellon. Jun. consil. 9. num. 35.
5. Buccaferrus videndus consil. 2. n. 3. 20. 21. 22. & 23. ubi in puncto de primogenitura erecta in feudo ex pacto, & providentia, & respons. 7. n. 55.
6. Palma consil. 3. num. 20.
7. Peregr. late consil. 21. circa princ. vers. respondeo verius de iure esse, consil. 23. nu. 7. & consil. 27. nu. 1. in princ. ubi quod hæc conclusio est indubitata lib. 1.
8. Natta consil. 475. num. 14.
9. Giovagn. respons. 44. n. 45. in secundo.
10. Baron. in allegat. in pede secundæ voluminis de citat. num. 103.
11. Manfredus Govean. in suo respons. quod legitur in pede voluminis consiliorum feudaliura Diversorum inter cetera reddita in causa feudi Mantuae in ordine, consil. 9. numer. 7.
12. Decian. consil. 26. num. 65. lib. 2. & consil. 55. num. 69. libr. 3.
13. Albert. Brun. consil. feudali. 44. num. 13.
14. Cravert. consil. 302. num. 4.
15. Corneus consil. 29. num. 18. in 2.
16. Alciatin Eugd. impres. l. b. 3. consil. 38. n. 3.
17. Silvan. consil. 3. n. 80. cum segg.
18. Anton. Ciof. consil. 2. num. 13. vers. addo.
19. Borella consil. 5. num. 10.
20. Bertazzol. consil. civil. 112. num. 2. & 3. vers. & in alienatione feudi.
21. Cephal. late consil. 694. num. 20. cum segg.
22. Av. Anguill. consil. 26. n. 377.
23. Federicus Campixanus inter consil. Corsetti consil. 22. in ordine, n. 9.
24. Hermanus Vultejus inter consil. Divers. Academiae Marpurgenfis volum. 2. consil. in ordine 25. num. 15. quod licet

fiēt dubitationis loco ferat, ad ipsum tamen in resolutione contrarii admittit quoad præjudicium directi Domini num. 91.

25 Menoch. plures ferens conf. 258. nu. 88. & conf. 1094. n. 19. ubi in puncto de primogenitura erecta in alterum ex filiis, & in tali recuper. remed. n. 259.

26 Gozadin. conf. 30. num. 9.

27 Porrus Imolen. d. conf. 65. a. n. 26.

28 Cyriac. conf. 189. num. 13. 380. num. 30. & 543. num. 15. & 19.

29 Gratian. cap. 511. n. 7. & 8.

30 Theaur. Jun. q. forens. lib. 3. qu. 23. n. 5. junct. n. 9. vers. sum quia res agitur.

31 Mantica. de tacit. lib. 23. tit. 25. n. 8.

32 Tulc. lit. E. concl. 207. num. 136.

33 Tholofan. Syntagm. jur. unvers. part. 1. l. 6. c. 17. n. 4. junct. n. preced.

34 Tiraquell. de retract. lignagier. §. 11. gl. 6. num. 10.

35 Urcel. in ex. am. apum. conclus. 87. n. 14.

36 Mangil. de ejusl. quest. 56. numer. 22. cum pluribus seq.

37 Gaspar Manzius de testam. tit. 13. qua. 5. num. 30. ubi inquit sine dubio procedere.

38 Scacc. de judic. lib. 2. cap. 9. num. 1491. & n. 1548. junct. in sequenti in fine. dicens consensum directi Domini esse quidem hoc casu bonum, sed non necessariam.

39 Amad. à Pont. in quest. Laudem. q. 12. n. 17.

40 Maur. Burg. de Laudem. in addit. ad inquisitionem 30. n. 32. part. 2.

41 Rot. divet. p. 1. dec. 284. n. 2. in rec. p. 3. dec. 679. nu. 2. & 4. dec. 273. n. 2. p. 1. rec. & ibid. dec. 311. num. 8. & coram Duran. dec. 145. n. 26.

42 Clar. in §. feudum. q. 4. n. 6. vers. & certe mirum est, & flavius in §. emphiteusis. q. 14. ibidemque.

43 Joannes Harprechtus in suis notis, n. 9.

44 Afflicti in cap. 1. num. 16. de Vassill. qui contr. cons. 105.

45 Jacob. de Ardizon. in Summa feudali. c. 109.

46 Joannes Blanci. in epit. feud. lib. 2. c. 1. n. 77.

47 Anton. Monach. de rella feudi. interpretat. capit. 52. num. 32.

48 Regens Lanar. in §. sed etiam res. per quas fiat investit. sub n. 27. vers. seipsum pro hac parte.

49 Giurb. plenissime de success. feudali. §. 1. gl. 16. ser. per tot. & præcipue num. 2. circa fin. vers. cum nec in personas. & numer. 4.

50 Schrader. de feud. part. 7. cap. 2. numer. 22. & latius omnino videndus part. 8. cap. 2. num. 62. ubi innumeros allegat.

51 VVurmier. prati. for. de feud. lib. 4. n. 8.

52 Petrus de Gregor. de concess. tend. altissime punctum examians p. 3. qu. 7. a. nu. 16. & 50. pro qua opinione allegari confuevit text. in c. unie. §. sed etiam res. ibi. Nisi sibi, vel alii proximiori, ubi gl. in dicto verbo proximiori, per quos fiat investitura.

11 Quod pariter in emphyteusis, fore scilicet licitam alienationem inter comprehensos, nullo Domini petito assensu, asseveravit Bart. in dict. l. si domus 74. §. fin. num. 2. ibidemque Alexand. num. 7. de legat. 1. & in dicta l. qui Rome 122. §. duo fratres. num. 23. vers. circa primum, ubi Ripa num. 87. de verb. oblig. Decian. dicto respons. 55. numer. 71. vers. & similiter alienatio in 3. Surd. allegat. conf. 305. numer. 33. & dec. 343. num. 12. Galvan. dicto cons. 8. numer. 61. Giovanni non respons. 44. num. 45. lib. 2. Martili. singular. 28. Mangil. de ejusl. quest. 56. num. 35. Vivius comm. concl. 241. Gozadin. conf. 20. num. 9. Clar. in dicto §. Emphyteusis, quest. 14. plenissime Corbul. de emphyteusis, tit. de causa pignorationis ob alienationem in requirio Domino factam, l. i. n. 6. Anna Jun. cons. 83. num. 1. elegantissimum est consilium plurim. supra relatum 65. Portii Imolen. fer. per tot. & præcipue a numer. 26. latè Mantica. de jur. lib. 3. tit. 28. a. num. 45. & post ceteros Fulgin. de jur. employt. sub rubrica de Laudem. dicta qu. 8. num. 28.

Hoc autem tunc maxime debet pacifice admitti, quando verlarum in dispositione prout acqueritis facta de feudo oneroso titulo adquisito, sicut eximie animadvertit idem oneroso titulo adquisito, sicut eximie animadvertit idem Petrus de Gregorio rellati loci, à quo multos volumus numeros 16. & 50. praelegatos, quos ad Lectoris commoditatem serimus per extensum. Et quibus inferiora (veba Petri de Gregorio) primo, quod si huiusmodi concessio facta fuisset ex re Patriæ sine titulo emptoris, vel ex alia causa

onerosa Patri, & filio suo in potestate, quod tunc posse Pater primus acquirat sine consensu Regio mutare formam primæ concessionis feudi, revocando tacitam donationem collatam in personam filii primogeniti nominati, & eam conferre in alium filium secundogenitum non nominatum in concessione feudi, Rufius num. 50. eadem hūc confirmat. L'imito tertio prædicitam conclusionem procedere quando concessio feudi facta a filio Patri primo acquiritoris, sub clausula juris Francorum beneficij Regis concedentis, quia tunc non posset solus Pater mutare formam concessionis in prejudicium primogeniti, nisi Regio consensu interveniente, ex quo beneficium tertii non posset auferri sine facto suo, arg. l. si post mortem, §. final. ff. de bon. contr. tab. Secus autem esset si titulo emptoris, vel alterius contractus fuisset feudum per patrem acquisitum, quia tunc solus Pater primus acquiritor posset formam huiusmodi concessionis feudi mutare, cum non agatur de prejudicio Regis qui concessit, quia sicut non posset solus Pater mutare formam concessionis, quando feudum quæstum fuit gratis, & beneficij concedentis, sed solus mutare poterit quando non ex beneficij concedentis, sed ex sua Pater feudum acquisivit, & ita voluit idem Bald. in l. i. in ult. colum. C. per quas personas, quæ refert idem Jason. in d. l. 2. colum. 107. in princ. C. de jor. Emphyteusis. Huicque de Gregorio.

Que in fortiori etiam casu admittuntur, quamvis Statu prohiberetur omnis contractus de feudo, in 53 Stipulatio factus, Schrader. dicta part. 8. cap. 2. num. 62. vers. & hac conclusio procedit, imò amplius fit ad effectum pariter in investitura expressa conventio non alienandi sine Domini assensu, quia hic prohibita solum intelligeretur alienatio facta in extraneos, Surd. pluries laudato conf. 305. numer. 33. circa finem, & dec. 343. num. 12. Mangil. dicta quest. 56. num. 26. Gozadin. conf. 20. num. 9. vers. imò amplior, & fortius Fulgin. citata quest. 8. tit. de Laudem. num. 30. pluries allegatus Schrader. supra dicto num. 62. vers. secundo hoc conclusio, ubi quod procedit, non obstante, expressa conventio inter Dominum, & Vassillum in limite feudalis concessionis inita, quod non liceret feudum ullo pacto alienare absque consensu Domini, quemadmodum titidem in investitura conventum legeretur, quod ille, in quem fieret alienatio, deberet capere investituram, adhuc intelligeretur, si facta foret alienatio in extraneum, si enim fieret in comprehensum, non obstante allegata conventio, aliam investituram nequaquam essitigendum observavit Portius d. conf. 65. nu. 45. vers. item illa verba.

Proceditque insuper recensita conclusio, quod Domino inicio sustineatur feudalis alienatio facta in comprehensos in investitura, sive alienatio fiat inter vivos, sive in ultima voluntate egregie Cravetti. plenis consilis 712. & 713. (in quorum ultimo novem fundamentis conclusionem inconcuisse stabiliit) quem ad id referunt, & sequuntur Galvan. d. conf. 8. num. 61. Surd. dicto cons. 5. num. 33. & d. dec. 343. num. 43. Buccaforus d. conf. 3. numer. 3. & Mangil. de ejusl. d. quest. 56. num. 28. imò magis sustineri debet alienatio, quæ fit per ultimam voluntatem, quàm ea quæ fieret inter vivos per contractum onerosum, quàm relicta per ultimam voluntatem agnato data videntur, tamquam aliquo pacto, vel aliquo tempore successurum, quæ verò per contractum dantur, videntur tanquam in extraneum transferri, ut agebat Surd. d. dec. 343. n. 43.

Quod autem diximus de facultate Vassilli transferendi feudum Principe inconsulto in comprehensum in investitura, intelligitur non solum de quillo alienatio fiat in proximè successurum ab intestato (sed de quo nulla cadit difficultas, cum ea sit retutatio a jure feudali admittita, ut obvia sunt ejusdem juris principia) sed etiam si fiat in remotiorum, sicut probant Doctores longa serie superioris relati (ubi non sicut aliqui, qui utramque questionem involventes, ac consilium intermiscientes allegant Auctores, alios sustinentes licitam alienationem in remotiore, alios verò solum dices validam in proximè successurum, quidquam de alio casu non inveniunt, consilio preparavimus, ferentes eos solum, qui vel de priori causa loquuntur, vel generalem regulam statuant) inter quos discretè id probant Cyriac. d. conf. 109. num. 14. Decian. conf. 55. num. 70. in 3. Peregr. conf. 21. num. 1. in primo, Gratian. d. cap. forens. cap. 511. num. 8. Afflicti in c. 1. n. 16. de Vassill. qui contra cons. Lotb. Surd. conf. 305. num. 33. circa fin. & 51. pariter in fine, ubi dicit adesse super hoc jura clara conf. 308. num. 35. & conf. 351. num. 45. & altissime dec. 343. ubi per hæc sententia duodecim ultit argumenta, & ac conclusionem probat omnino indubitatam, Palma conf. 3. numer. 20. Ganpaxan. inter conf. Cordet. conf. 22. in ordine.

aine, num. 9. Lanar. in §. sed etiam res. suo num. 27. cum seqq. per quos fiat investitura, Cravetti. conf. 712. dicens non videri de hoc controversiam, Silvan. conf. 3. num. 80. Cephal. consil. 694. num. 22. cum seqq. ubi inquit quod refringere generalem dispositionem juris feudalis permissum feudi alienationem Domino inconsulto in agnatos ad dispositionem in agnatos proximiores, est divinate, Fulgin. in de Laudem. qu. 7. num. 16. & 3. num. 78. & tit. de alienat. quest. 1. num. 173. Amad. à Pont. dicta quest. Laudem. 12. numer. 20. ubi communem, ac veriorentem testatur sententiam, Govcan. in d. respons. feudali. num. 7. ubi quod nihil interest Domini investitis, utrum bona feudalia penes proximiores, vel remotiores retideant, dummodo familiam contempatam non egrediantur, plene Giurb. §. 1. gl. 16. a. n. 2. hanc veram, & communem sententiam testatur, ac tuetur Rosental. de feud. c. 9. memb. 1. conclus. 52. num. 9. per qua, sub litera N. triginta allegat Doctores, licet dicat valere revocabilitem, de quo tamen infra, & admittit pariter Vultreus superioris relato cons. 25. inter consil. Diveti. Academ. Marpurgen.

59 Id autem quoque agnatum remotiore pluribus à Surdo comprobatur, ut inimus relato dec. 343. atque inter cetera ex eo movetur num. 34. quod si alienatio in remotiore fiat cum consensu proximiorum, sufficitur ipso Domino in requirito, sique tacite, sive expressè proximè successuris consentiant iura, glossa, & Doctores ibidem relato autunt, signum evidens, quod Domini assensum considerabilis non est, nec de ejus agitur prejudicio, aliàs enim eo invito, tametsi consentiret agnatis, alienatio rata esse non deberet, argutissime, & latè hoc ipso utitur argumento Lanar. in §. etiam res. per quas fiat investitura, a num. 28. & quidem non satis intelligi posse videtur, quomodo Domini interstet, quod premature feudum ad illum transeat, ac quem licet sero, quandoque ex ejus dispositione debet pervenire, Surd. conf. 305. n. 33.

62 Sic pariter ex conjecturata testatoris mente prohibitus alienare extra familiam, potest in familia alienare eligendo etiam remotiore in gradu, sicut inimus in Articulo secundo, vers. proprius autem, ubi plures id probantes adduximus, quibus modo addimus hoc ferens argumentum in hac ipsa questione consensus directi Domini, Decianus conf. 26. num. 94. lib. 2.

63 Porro hoc quoque probari videtur ex ipsis legibus feudi, in quibus agnatus quamvis remotior videtur paris conditionis cum proximiore, dum enim in cap. 1. de alienat. Patern. feud. decernitur inter agnatos alienationem concedi, nec distinguuntur proximi à remotis, non perperam videtur posse de utriusque intelligi distinctè, siquidem non credendum, quod si jura aliter sensissent in remotioribus, quàm in proximo successuris, id præterissent silentio, cum res usus sit frequentissimi est argumentatio Giurbæ dicti §. 1. & gl. 16. num. 4.

Procedit demum relata conclusio sexti fundamenti, non solum si alienatio fieret in remotiore, ut mox tulimus, sed etiam si alienatio fiat (ut in casu nostro) in alterum ex pluribus agnatis proximioribus, dum dec. 141. num. 26. non obstante, quod ille solus non esset in feudo successurus, sed omnes simul; idem enim judicamus de pluribus proximioribus respectu partis ipsam tangens, quod de remotiore respectu proximioribus, ut post Bald. Jacopin. Ruin. Proposit. Zalusum, Brunum, Tiraquell. Barf. Schrader. Afflicti. Practic. Papieni. Cur. Jun. & Surd. Sen. animadvertit Surd. dicta dec. 343. ante num. 42. vers. inferius etiam, ubi quod Vassillus, in quem totum feudum fuit translatum; habetur pro remotiore quoad portionem, in qua non ipse, sed frater, aut alius in equali gradu constituitur erat successurus, & ille contra qui erat in illa parte successurus, dicitur hoc respectu proximiorum agnato acquiritoris, concludens, quod quemadmodum inscio Domino sustinetur alienatio facta in remotiore, ita sustineri debet quæ facta est in unam ex proximioribus, multis extantibus in eodem gradu, qui alienatione non facta succedere debebant.

68 Nec adducta de alienatione in remotiore comprehensum (que ut præcedenti, vers. diximus), militat in alienatione facta in alterum ex paribus in gradu) turbat consideratio Rosental. de feud. cap. 9. memb. 1. conclus. 52. num. 14. dicens conclusionem illam moderandam, ut scilicet retutatio in agnatum remotiore sine domini consensu, & agnati proximioribus subsistat, sed tamen revocabilitem, hoc est ut agnatus proximus, quando feudi successio ei delata, vel alias feudum ipsi appetum est; id possit jure suo revocare.

Quoniam neque nos id inficiamur, & admittit pariter Surd. dec. 343. pluribus immo, & aliis passim, quia verissima & indubitata est declaratio; id tamen quæ verum, ac inquituratum contendimus, quod quoad effusum in casu, in quo nemo ex agnatis redargueret posset feudalem distractam, alienatio foret valida irrevocabilitem, tunc agnatis condecoratis, tum Domino; hoc quidem, cum ejus minime interstet, an alteruter ex admittis in investitura succedat illis vero, ex quo supponimus facultatem non habere impugandi dispositionem, veluti quando feudum fuisset concessum cum facultate alienandi, quando esset hereditarium, sive concessum cum clausulis, quibus dederit, vel ad habendam, &c. sive effusum in primo acquiritore (qui est casus noster) in quibus terminis quamplures ex adductis in primo fundamentio loquuntur, probantes, quod assensus Domini effusum non inficiat dispositionem de feudo, vel employteusis in pacto factam in comprehensos in investitura, hoc casu consensus prædictus non est necessarius, nec alii agnati possunt reclamare, quando dispositio fit à primo acquirente, & feudum, vel employteusis est acquisita titulo oneroso. Consideratur siquidem distinctè, & separatè interesse Domini, & interesse agnatorum, quod eundem tam quoad Dominum, quàm quoad agnatos cessat, si dispositio fit de feudo novo titulo oneroso quæsto facta in comprehensum, quoad illum confederata voluntate, dum in investitura singulari in universa linea investitis contentus fuit admittit in Vassillis, quoad hos verò considerata potestatem, cum ipsi nequeant impedire primum acquirentem, quin de feudo fit quæsto disponat, Surd. videndus conf. 305. ante num. 50. vers. porro, usque ad num. 52. ubi hec inuisse videtur, & in hoc finem hujusmodi feudi dispositionem omnino ratam esse debere, invidis etiam agnatis, probantur plurimi ex superioris allatis, & in specie Surd. ubi supra num. 33. & 50. cum seq. & conf. 351. post num. 44. vers. (tertio respondeo. Buccaforus conf. 25. vers. per totum, Galvanus conf. 8. num. 61. Natta conf. 475. num. 14. Baron. in allegat. in fin. secundum voluntatis de citat. num. 102. Menoch. conf. 158. num. 88. & 1094. num. 19. Mangil. de ejusl. quest. 56. num. 52. cum seq. Pet. de Gregor. de concess. feud. p. 3. quest. 7. num. 16. & 50. & plenum est cap. 511. Gratian. atque servatis his terminis locutus fuit Surd. d. dec. 343. ut in locis, in quibus admittit in prejudicium agnatorum proximiorum non operari dispositionem factam in gratiam remotioris, hoc est, vel quando effusum in feudo antiquo, vel quando admittentem veram, dispositionis gratia, sententiam (quam in terminis feudi titulo oneroso tenentur sicut Hanneatonium habere propugnatorem testatus fuit Menoch. conf. 61. num. 8. sicut enim in eodem proposito tulimus art. 2. sub nu. marginali 110. in enumeratione Doctorum signatum n. 30.) quod primum feudi acquiritor nequeat de feudo disponere in vocatorem prejudicium, sicut ipse protellatus fuit in principio decisionis, eam se exoritur; posse primum feudi acquiritorem de eo disponere in prejudicium vocatorum communis Doctorum recipit opinio, sed aliud proponitur dubium, an si demum contraria sententia locum, vel si feudum sit antiquum, possit Vassillus absque Domini consensu de feudo disponere, &c. His autem sic pro vera Articuli resolutione firmatis, superest ut objectata in ipso Articuli ingressu stentantur.

Quamobrem trino argumento, quod inspecta persona Domini consideravimus, descendenti ex trino motivo, nempe ex damno, quod inde Domino emergeret, cum scilicet minores haberet Vassillos, ex voluntate, qua haberet Vassillum quem nollet ex ordine, quoniam aliter actus forma successus in investitura ab eo ordinata, brevibus responderet Surd. dec. 343. num. 40. vers. & non restituit; singula tamen pendentes.

Primo circa damnum hinc domino descendens respondemus, non facile assignari posse in quoniam hoc veretur, imò verius dici possit præcedentem factam alterius ex filiis cum erectione primogenituræ in ejus linea continere manifestam Domini utilitatem, ea ratione quia, cum ex natura concessionis feudi ex pacto, si fuisset relictum in præterita sua qualitate, omnes filii eorumque descendentes equaliter fuissent admitti, & hoc modo restricta, ac limitata fuerit successio ad unicum tantum filium ejusque lineam, feudum constitutum fuit in statu facilis revertendi ad ipsum Dominum, ut probant tradita per Gregorium de concess. feud. p. 3. q. 7. n. 12. 35. & 40. & expressè Lanar. conf. 8. in 1. & n. 2. quanto enim pauciores successores in feudo admittuntur, tanto citius feuda finiri necesse est, & ad Dominum reverti; atque hæc de causa à principio, quando feuda fuerunt introducta, & cognita, primò concedebantur ad libitum

rum Dominicorum, postea ad animum, deinde ad vitam investiti, successivè prerogata successio ad unum ex filiis, quem Dominus elegit, postea ad omnes filios, deinde ex l. *Corvadi* ad nepotes ex filio, sicut exponitur in cap. 1. §. *quia videmus*, de his qui feudum dare possunt. Quomobrem dum feudatarius plures heredes in potentia aliquos excludit, & feudum seorsum aliquo pacto restringit, propriis inhæret dicitur primæve feudorum natura, ac disponere in beneficium atque commodum Domini, ut animadvertit idem Lanar. d. n. 2. *vers. ut sic sine dubio*; porò electo uno tantum ex filiis si ille decederet sine filiis, fratres (qui alii in feudo ex pacto, & providentiæ equaliter vocabantur, si pater prædilectio alterius ex filiis aliter non cavisset) nequaquam succederent, cum in feudo novo transverfales excludantur, dicto cap. 1. §. *si autem unus de his qui feudum dare possunt*, cap. 1. in fine de success. feudi, cap. 1. §. *si duo fratres, de feudo Marchie, & c. 1. in prin. de benefic. fratr.*

Non ignoramus, quod hæc non militant in casu nostro, cum ex benigno Serenissimi indulto, quòd altero ex descendentibus Domini Co. Camilli decedente liberis non relictis, agnati ex altero fratrum lineis descendentes succedant, ut in supradicto libello petitiæ, supplex per anche l. *Oratoris*. Tum ex concessione feudi in vim antiqui nobilitatis, & cum ex simili clausula feudum ceteroquò novum, quòd ad hoc assumat naturam antiqui, ut probant innumeræ cunctulæ peti Bellon. Jun. conf. 9. num. 11. cum seqq. ea tamen adduximus ad demonstrandum, quòd de natura sua restrictio formæ ad unicum tantum filium, non dammum, sed potius, in inspectis regulis juris communis feudalis, commodum Domini.

Præterea si vera esse Freccie observatio de feudis, lib. 1. tit. 1. num. 92. quam repeti lib. 2. §. *supra*, ut aliqua, num. 13. *fol. mibi* 173. & referat eam Cap. Latr. *confil. 3. nu. 40.* hoc ipsum, quòd feudum post mortem deveniat ad unum tantum filium, non est favor defuncti, sed potius ipsius Domini, ut cuiusque habeat personam de genere sibi magis gratam & devotam, & ne feudum dividatur in plures, quòd Dominus interese integrum rediret, ne in plures partes divisum ad nihilum redigatur. Intriguli, de feud. cent. prima q. 7. num. 6. ubi mox relatam Freccie sententiam amplectitur, vel saltem ejus dignitas vilesceret, Joseph. Ramon. *confil. fin. num. 506.* que Bar. Bald. alii, sive pleribus allegatis assumpit Boccaferus *conf. 2. num. 3.* ubi quòd ex erectione primogeniture in feudo nichil conservatur feuda, & servatur unio, & pax, sicuti latius innumis art. 2. num. 151.

Secundum pariter Argumentum ductum ex contraria Domini voluntate, ne habeat Vassallum quem nolit, pari facultate evanescit, quia non dicitur Dominus habere Vassallum contra vitam voluntatem, quando feudum ad eum transit, quem Dominus pro tali admittit, dum in investitura voluit comprehensum, pluribus Surd. *conf. 305. numer. 33.* *vers. nam dicitur*, & plures pariter allegat Menoch. *conf. 1. 58. num. 88.* sicuti in emphyteusio observavit Corbala de emphyt. tit. de causa privatæ ob alienationem in requisite Domino factam tit. 6. n. 2.

Tertium denique petitiæ ex ordine, ne fecisset alteretur & mutetur forma ab eodem Domino præfinita in investitura, diluatur accommodata distinctione, aut enim mutatio, que præterit in forma succedendi, completitur novae personam in investitura minimè comprehensas, aut mutatio respicit tantummodo vocationem, & admissionem remotoris, primo casu obiecto urgeret secundo verò non militat, cum nihil Domino inestur, ut remotor succedat, vel non, nec aliquòd ipsius præjudicium considerari potest, sed tantum proximiorum, qui beneficio prioris investitura deberent succedere, unde si vel hic consentirent, vel impugnare nequeant dispositionem superius factam, mutatio formæ subsistit Domino irrequisito, Ros. in Leodien. *fidic. com. 10. Junii 1615.* coram Pirotam in rec. par. 6. *decis. 679. numer. 4.* iterum confirmata coram eodem die 22. Aprilis 1616. *par. 4. recen. tom. 1. decis. 233.* & rursus proposita causa iterum confirmata coram eod. Auditore die 17. Junii 1616. *ibid. dec. 311.* & Afflicti in c. 1. n. 18. de Vassall. qui *confil. Lotb. num. 16.* Inquit, hujusmodi alienationem in remodorem, Domino inchoi factam, non dicit in ejus contemptum, sed quoad eum factam licitè.

Generaliter autem, quoad allegatum Domini interesse, tam ratione damni, quam ratione voluntatis, & ordinis, hic ratiões peti possunt, que in pedo secundi articuli attentius pro responsione pariter objectorum, *vers. demum ad id quod*

dicitur, num. 171. ubi primò, quòd cum feudum controvèrtum fuerit multo ere D. Co. Camilli quaeritur, præsumitur sibi concessum ejusdem contemplatione, non contemplatione filiorum, & proinde libera fuerit in acquirente facultas disponendi ad favorem unius tantum ex filiis cum verisimili etiam conjectura voluntatis ipsius Domini, qui id concessisset, si fuisset rogatus, ut animadvertit Natta ibidem relatus; secundo, quòd cum stipulatio intelligatur secundum naturam contractus super quo interponitur, & natura similis feudi taliter acquisiti sit, quòd acquirens possit de eo disponere, non solum illud prælegendo unì ex filiis, pro quibus fuit stipulatus, sed etiam alienando in extraneum, idipsum conventum videtur inter Dominum & acquirentem, ut proinde idem Dominus conquiri nequeat, quòd non omnes filii succedant, ut ibidem probavimus.

Descendendo autem ad Argumentum deductum ex Interesse ceterorum filiorum partium in gradu, ex Surd. *conf. 305. num. 17.* eidem facili negotio satisfactam intelligimus, ex allatis in 2. articulo, & pluries supra repetitis, hoc est filios minimè impugnare posse paternam dispositionem per Genitorem primum acquirentem factam de feudo novo titulo oneroso questio, si enim Pater potuisset, jure communi feudali inspecto, ne dum in remotiore de feudo disponere, sed etiam in penitus extraneum, quoad Interesse ipsorum filiorum (licet aliud sit quòd interesse Domini) quia Genitore vivente nullum jus filii in potestate existensibus quaeritur erat, frustra allegant alienationem factam Domino irrequisito in alterum tantum ex filiis non subsistere, quemadmodum Surd. ad ea qua obiectatis numeris 17. & 18. excitaverat, respondet *sub n. 47. vers. ex hoc ipso fonte*.

His autem instantibus, facile dignitatis potest, quanti habenda sententia Rosenthal. *allat. *concl. 7. cap. 7.* que ita demum sustineri posse videtur, si admittatur ibidem loqui de feudo gratis concessio (ut etiam constat ex eo, quòd pro corroborazione dictæ sententiae se remittit ad *gl. h. h. & i. 1. quæst. 69. cap. 6.* ubi clarè patet, sermonem esse de feudo donato, his verbis in eo omnes concordant, *quod sine donantis, aut promittentis voluntate tolli, aut mutari nequeat*) vel de stipulatione extranei, vel Patris non habentis filium in potestate, aliàs dicta opinio omninò videretur destituta fundamentis, idem unum supradictum allegat num. 12. pro ratione, quia feliciter voluit acquirere nisi alteri stipulatum mutare, seu auferre nequeat, nisi id promittentis consentiat, quòd tamen fuisse secundo articulo vidimus non militare in filiis acquisitionibus tempore existentibus in patria potestate, quibus propterea nullum jus ex Genitoris stipulatione quaeritur irrevocabile.*

ARTICULUS QUINTUS.

An demum controversa Co. acquirentis dispositioni obicem ponat, quòd feudum tamen aliàs novum, assumperit naturam antiqui, quemadmodum ipsum D. Co. est flagitallè constat in ejus precibus.

S U M M A R I U M.

- 1 In supplici libello per D. Co. Camillum porrecto petitam legitimam à Serenissimo directò Domino, quòd dignaret feudum concedere jure antiqui.
- 2 Hujusmodi clausula (in antiquum) vel (jure antiqui) efficit, ut feudum evadat tale, ac fortiatat ipsam naturam feudi paterni, antiqui, & aviti §. n. 3. Intellege tamen. ut n. 14.
- 3 Vassallus nequit in præjudicium comprehensionum disponente de feudo.
- 4 Pater in feudo novo empto jure antiqui nequit filio præjudicare.
- 5 Contravenit, n. 6. ac per totum artic.
- 6 Reperitiam clausulam non operari obiectatam metamorphosim, ut feudum vere novum mutetur in antiquum quinam sustineant.
- 7 Feudum novum jure antiqui concessum plurimum differt à vere antiquo.
- 8 Refertur avra controversia disputata coram Collegio Mediolanensi super viribus hujus clausule.
- 9 Clausula predicta non mutat, nec alterat naturam feudi.
- Contrarium tamen receptum videtur, ut n. 10.

- 11 Clausula (in antiquum) operatur ut feudum fiat antiquum, quando prolata per verba dispositiva, seu spæ per verba demonstrativa, indicativa, seu enumerativa, que conclusio applicatur hypothese nostre, num. 12.
- 13 Relatiõem (Quod) apponi solet demonstrationis gratia.
- 14 Clausula predicta operatur, quòd feudum naturam, & qualitates antiqui assumat in eis que concernunt Domini præjudicium, non vero in eis in quibus versatur præjudicium investiti, & numeris sequentibus ferè per totum artic.
- 15 Vassallo committente aliquod delictum, feudum novum revertitur ad Dominum, sed quando est antiquum remanet apud filios, vel descendentes.
- 16 Decedente Vassallo, nulli post se relicto liberis, si feudum est novum, devolvitur ad Dominum si vero antiquum, succedunt iravertales.
- 17 Dinumerantur viginti quatuor Doctores hanc conciliationem probantes.
- 18 Refertur ratio quibus aliqui mox recentiam doct. confirmant, & n. seq.
- 19 Quilibet renuntiare potest favori pro se introducto.
- 20 Concessa in favorem non debent in odium retorqueri.
- 21 Beneficia, & privilegia Principum favore illius qui gratiam consequitur, latissimam recipiunt interpretationem.
- 22 Postremum hoc fundamentum ostenditur omninò militare, ac urgere in casu nostro.
- 23 Hujusmodi clausula non videtur quis voluisse sibi ipsi in suum odium manus ligare.
- 24 Insipientem semper est mens potius quam verba.
- 25 Si vera est conclusio, quòd per clausulam (in antiquum) adempta esset primo acquirenti facultas disponendi de feudo, frustra videretur esse conclusio passim recepta, quòd feudum novum titulo oneroso questum remaneat sub libera acquirentis dispositione.
- 26 In omnibus investituris hac clausula apponi solet, adeo ut scripta potius censetur de stylo Notariorum Principum, vel consuetudine eorum qui investituram extendant, quam de voluntate, aut deliberatione partium.
- 27 Applicatur doctrina ad casum nostrum.
- 28 Clausula de stylo Notariorum apponit solita parum operatur.
- 29 Clausula accessoria regulatur secundum principalem dispositionem cui adjicitur.
- 30 In dubio tendit interpretatio contra eos qui se fundant super alia dispositione.
- 31 Etiam si feudum Castellani evasisset antiquum, adhuc quia constat fuisse concessum contemplatione D. Co. Camilli, qui pretium erogavit, tum priori Vassallo pro corpore feudi, tum Domino pro titulo, investitura, ac assensu, rata esse deberet ejusdem D. Co. dispositio.
- 32 Feudum etiam antiquum rectè per feudum alienatur, cuius contemplatione concessum est, juxta auream Æternæ Theoricam, que citabimur ferè.
- 33 Æternæ auctoritas quanta in feudali controversy sit.
- 34 Optimè ratione ille cuius gratia, ac intuitus datus est, de ea disponente potest.
- 35 Non jurat Dominum Adversarium, quòd vivente predictæ clausula feudum fuisse antiquum.
- 36 In feudo antiquo succedere nequit qui heres non est mediatis, vel immediatis primis investiti.
- 37 Diluuntur obiecta, & n. seq.
- 38 Primus acquirens rectè disponit de feudo pecunia questio, ac obtento jure antiqui.
- 39 Clausula, quibus delectat, efficit feudum hereditarium.
- 40 In feudo hereditario clausula, in antiquum, non præbet impedimentum quin alienari queat.

Et avito, idque à celsitudine sua humanissimè concessum medio benigno rescripto ad ejusdem preces emanatum, approbativo eorum omnium, que ibidem petebantur.

Hanc autem clausulam (in antiquum) vel (serenissimo) operari ex magis recepta, scribitur sententia, ut verè feudum tale reputetur, ac antiqui naturam induat, & assumat, videtur dubio procul admittendum, & compertum haberi ex Doctotibus longa seriè numeratis à D. Succa *respons. 50. num. 29.* Bellon. Jun. *conf. 9. num. 11.* Surd. *conf. 15. num. 22.* Bim. *conf. 162. num. 9. tom. 2.* Seraphin. *decis. 341. numer. 23.* Magon. in Floren. *4. num. 28. cum segg.* Martta *vota 189. n. 9. cum segg.* Larath. in theat. *feud. part. 7. dilucid. 5. n. 2.* & p. 9. *dilucid. 47.* Cyriac. *contr. 4. num. 36.* ubi quòd fortitur naturam feudi paterni, antiqui, & aviti cum omnibus ejus effectibus, ac si verè concessum fuit Patri, Avo, Proavo, & superioribus ascendentibus, addens num. 38. quòd id non procedit ex fisione legis, sed ex veritate ac aliis passim, que opinio tribuitur originaliter Baldo in cap. 1. num. 2. de alienat. *feud. pater.* quòd propterea videtur sufficere inter jurtam facere dispositionem D. Com. Camilli, juxta totam jurtam feudalis regulam ab omnibus admittam, quòd Vassallus in præjudicium comprehensionum in investitura disponere nequeat de feudo antiquo, ut pleni sunt tituli, de alienatione feudi paterni, de prohib. *feud. alienat.* per Federic. ac de prohib. *feud. alien.* per Lothar. quemadmodum in pacto, quòd in feudo novo empto jure antiqui nequeat Pater præjudicare filio, allegatis Ruino. Paris. Cels. Ug. Petro Antonio Anquilola, Boslio, Ferreto, & Fungliolo, tunc Menochius *conf. 131. n. 7.*

Ad evadendam, ac oppugnandam propositam difficultatem, non confugimus ad eorum Cantu, qui in discrimen vocant, nunquid relata clausula tanta sit facultatis, ut in feudo reverà novo quòd ut tale è diametro opponitur feudo antiquo, hanc queat operari metamorphosim, quòd naturam, & qualitates inducat antiqui, ex quibus plurimè (ducta etiam paritate à feudo verè antiquo, quòd renovatione investituræ non evadit novum, sed primævam retinet qualitatem) contendunt mordicus verè novum eo solo verbali dictorio propriam minimè mutare naturam, plures novissimè referit Christianæus in dec. *Curia Belgicæ exolum. 6. n. confus. feudal. decis. 5. num. 13.* & 14. quorum antesignanum faciunt Oldrad. *conf. 178.* ab omnibus hujusce opinionis fautoribus in hoc articulo commendatum, ut videre est apud Ludovic. Casanat. *conf. 56. num. 23.* qui per integram columnam allegat Doctores Oldrad. secutos; latè inter alios questionem examinat, fundamenta utriusque sententiæ ferendo ac pendendo, Tiraquel. de *retr. aff. lig. n. 23.* ubi a num. 34. usque ad 40. propugnat opinio solventium, quòd allegata clausula mutare queat rei ac veritatis substantiam, que latè bene profequitur Jalon, videndus *confil. 57. num. 36.* & Zal. *conf. 13. num. 6. cum segg. lib. 1.* huic ad hæsilè videtur Cyriac. *contr. 595. num. 6.* juncto n. 4. & 12. ubi quòd ex receptissimis omnium traditionibus feudum novum jure antiqui concessum plurimum differt à feudo verè antiquo, Peregr. *decis. 7. num. 6. vers.* non obstant *decis. circa medium lib. secundo dicebam;* & præ ceteris omnibus latissimè integro pone capite 34. Raudeni. de *Analogia* ubi longa locubratione disputatur articulus, ac revocatur in campum acris controversia, que superinde acta fuit inter Collegium Bononiense, Curt. Sen. Paleot. Daniele Landulsum ex una parte propugnatores virtutis clausule *jure antiqui feudi*, ac Collegium Ferrarien. Bartholomæum Socinum, Jalonem, Bolognium, Jacobinum de S. Georgio, & Christophorum Albericum ex alia parte; per eundem Curtium oretenus disputata coram Collegio Mediolanensi Dualli delegato & præcipue num. 139. cum plur. *segg. num. 160. iidem cum segg. & num. pariter 257. cum segg.* referens *nu. 281.* jure merito pronunciatum contra Curtium, Collegium Bononiense, alioque (supra recensitis). Quomobrem hac atenta opinione rectè innuisse videtur Bursattus in causa Parmensis de Simonetis *conf. 349. num. 17.* quòd clausula ista non mutat, nec alterat naturam feudi: non inquam hac via evadere putamus propositam difficultatem, quia saltem ex Authorum numero longe recentius fatemur, controversiam clausulam id verè operari (in quo sensu de quo infra) quòd feudum novum naturam assumat antiqui juxta (superius relatum Baldi sententiam) communi majoris partis Doctorem voto probatam. Quomobrem cognovimus, quòd foret (ut ajuunt) contra simulum calcitrare. Nec pariter eorum jurari volumus animadversione admittentium, feudum virtute clausule predictæ antiquum censeri, quando clausula est prolata per verba dispositiva, & con-

